

Administrationsgrundlag for nye toiletplaceringer i Teknik- og Miljøforvaltningen

Administrationsgrundlagets formål og afgrænsning	2
Formål og målgruppe.....	2
Baggrund.....	2
Definition af offentlige toiletter	2
Nye toiletplaceringer i Teknik- og Miljøforvaltningen.....	3
Øvrige nye toiletplaceringer.....	3
Kriterier for nye permanente toiletplaceringer	3
1. Områder med toiletbehov.....	3
2. Kriterier for toiletbehov	4
Helhedsorienteret behovsvurdering og tværgående koordinering	5
Fysiske forhold.....	5
Den juridiske ramme for nye toiletplaceringer	5
Toiletter på kommunal grund	6
Toiletter på privat grund.....	6
Regulering af toiletter i nye lokalplaner	7
Bilag: Toiletkapacitet - toiletype og åbningstider	7
Toiletype	7
Retningslinjer for indkøb og design	7
Åbningstider.....	8
Midlertidige toiletter	8

Administrationsgrundlagets formål og afgrænsning

Offentlige toiletter i København er en vigtig del af byens infrastruktur og i tråd med Teknik- og Miljøforvaltningens vision *Vores København 2024* om byrum, der understøtter københavnernes hverdagsliv og mulighed for ophold i byen samt også *Kommuneplan 2024* om en by til alle baseret på universelt design. Offentlige toiletter har desuden en vigtig funktion ift. en ren og indbydende by, fordi de kan forebygge gener forårsaget af urin og andre efterladenskaber.

Formål og målgruppe

Teknik- og Miljøforvaltningen har udarbejdet dette administrationsgrundlag til politisk godkendelse for at sikre, at beslutninger om placering af nye offentlige toiletter, der skal driftes af Teknik- og Miljøforvaltningen, fremover træffes på et ensartet, fagligt grundlag. Administrationsgrundlaget skal herved også sikre, at opsætning af nye offentlige toiletter svarer til de politisk ønskede kriterier herfor.

Administrationsgrundlaget gælder i hele Teknik- og Miljøforvaltningen og er målrettet alle, der arbejder med nye byrum eller større eller mindre ændringer af eksisterende byrum, hvor der kan opstå behov for nye offentlige toiletter, der senere skal driftes i Teknik- og Miljøforvaltningen, dvs. både ift. konkrete projekter, fx områdefornyelser, og den overordnede planlægning, fx ifm. lokalplaner. Administrationsgrundlaget skal også danne grundlag for andre forvaltningers arbejde med nye toiletter, der skal driftes af Teknik- og Miljøforvaltningen.

Baggrund

Der findes primo 2025 177 offentlige toiletter i København, som driftes af Teknik- og Miljøforvaltningen, heraf syv toiletter med opsyn. Der bliver løbende sat midler af til flere offentlige toiletter i byen, men der foreligger ikke vedtagne kriterier, der kan lægges til grund for ensartede beslutninger om at opsætte et nyt offentligt toilet, som skal driftes af Teknik- og Miljøforvaltningen. Derfor har Teknik- og Miljøforvaltningen, på baggrund af det politiske ønske om klarere kriterier og rammer for placering af offentlige toiletter, udarbejdet dette administrationsgrundlag, der indeholder en beskrivelse af områdetyper med og uden toiletbehov samt konkrete kriterier for, hvornår der er grundlag for at opsætte et nyt offentligt toilet. Administrationsgrundlaget indeholder også den juridiske ramme for at opsætte og drifte offentlige toiletter på hhv. offentlig og privat grund. Det supplerende bilag indeholder desuden forvaltningens principper ift. toiletkapacitet.

Definition af offentlige toiletter

De offentlige toiletter, der driftes af Teknik- og Miljøforvaltningen, er oftest særskilte mindre bygninger, der kun indeholder toiletfaciliteter og som er gratis, åbent for alle og er direkte tilgængelige fra gaden/byrummet. Dertil kommer offentlige toiletter, der er en del af større bygninger med andre funktioner fx på kirkegårde og bemandede legepladser. Som hovedregel både ejes og driftes de offentlige toiletter af Teknik- og

Miljøforvaltningen. Forvaltningen drifter dog også enkelte offentlige toiletter ejet af andre forvaltninger i Københavns Kommune.

Nye toiletplaceringer i Teknik- og Miljøforvaltningen

Hidtil har grundlaget for forvaltningens arbejde på toiletområdet været den politisk godkendte toiletprioriteringsliste. I toiletprioriteringslisten er nye toiletplaceringer én af indsatserne til at øge toiletkapaciteten, når der opstår nye behov fx i byudviklingsområder eller i forbindelse med andre større ændringer i eksisterende byrum eller borgernes brug af byen. Da toiletprioriteringslisten ikke indeholder finansiering, afhænger realiseringen af en ny toiletplacering af, om der politisk bliver bevilliget midler dertil.

Øvrige nye toiletplaceringer

Andre forvaltninger opsætter ligeledes nye toiletter, der bagefter overgår som offentlige toiletter til drift i Teknik- og Miljøforvaltningen, fx ifm. større udviklingsprojekter. Desuden kommer der løbende ønsker i forlængelse af vedtagne lokalplaner om nye offentlige toiletter på både private og kommunale arealer fra andre aktører, fx fra By & Havn og fra det politiske niveau.

Nye toiletplaceringer både i Teknik- og Miljøforvaltningen og andre forvaltninger er i udgangspunktet ubemandede.

Kriterier for nye permanente toiletplaceringer

Beslutning om nye toiletplaceringer skal tage udgangspunkt dels i brugen af et givent område (1.) og dels et identificeret eller forventet toiletbehov (2.). Begge forhold skal være opfyldt, for at der kan placeres et toilet.

1. Områder med toiletbehov

- Blå områder med mulighed for badning eller andre vandaktiviteter, fx ved strande og i havnen.
- Større rekreative/grønne områder, som tiltrækker mange besøgende, fx store parker og naturarealer.
- Rekreative/grønne områder med særlige aktiviteter, som tiltrækker mange besøgende udefra, fx specialiserede legepladser.
- Turistområder, som tiltrækker mange besøgende udefra.
- Områder indrettet til byliv med længere ophold og mange besøgende også udefra.
- Områder med meget natte- og festliv og/eller ophold af udsatte grupper.
- Trafikknudepunkter, fx metrostationer, som også er indrettet til længere ophold for mange, og/eller som ligger i et meget besøgt område.

Følgende områder har intet eller mindre toiletbehov:

- Boligområder
- Erhvervsområder

- Rekreative/grønne områder eller byområder målrettet lokale borgere, fx parker og pladser.
- Områder der bruges til større arrangementer få dage om året, som forudsætter tilladelser. Her har arrangøren ansvar for at leje midlertidige toiletter som led i afviklingen af arrangementet.
- Trafikknudepunkter uden forventet længere ophold og uden særlige attraktioner tæt på.
- Områder, hvor det følger af lokalplan eller vilkår for projektbyggeri, at der som led i etableringen af området skal sikres offentlige toiletter, fx på eventpladser.

2. Kriterier for toiletbehov

Et områdes potentielle toiletbehov skal kvalificeres ved hjælp af nedenstående kriterier, som alle skal være opfyldt i videst muligt omfang.

Kriterie	Forhold der understøtter vurderingen
<i>Længerevarende udendørs ophold - mindst 2-3 timer</i>	Understøttes ved mulighed for indtagelse af mad og drikke, fx vha. picnicområder, kiosk eller bord-bænkesæt
<i>Toiletbehov skal være til stede mindst halvdelen af året - fx fra april til oktober</i>	
<i>Mange besøgende udefra - dvs. mennesker, der ikke bor i/kender til nærområdet</i>	Understøttes af central beliggenhed eller god offentlig transport og cykelruter. Antal besøgende kan ikke kvantificeres mere præcist, men afhænger af områdets størrelse og brug
<i>Ingen offentlige toiletter i området eller tæt på (hverken allerede eksisterende toiletter eller planlagte toiletter)</i>	Afstand til nærmeste toilet afhænger af brugen af området og af faktiske fysiske forhold* Afstandskrav kan skærpes, hvis nærmeste toilet ikke er synligt eller ved barrierer (fx trafikeret vej, bro) - 1-2km i større rekreative/grønne områder, der bruges til aktiviteter som cykel- eller vandreture - Under 1km i rekreative/grønne og turistområder - Under 400m ved badesteder/vandaktiviteter - Under 100m, dog tættest muligt på nattelivsområder eller opholdsområder for udsatte grupper
<i>Eksisterende offentlige toiletter dækker ikke et konkret toiletbehov og kan ikke omdannes til dette behov</i>	Fx ved mangel på handicaptoliet, døgn- eller helårsåben toiletkapacitet

* Se derom nedenunder afsnittet: Fysiske forhold

Helhedsorienteret behovsvurdering og tværgående koordinering

Allerede eksisterende offentlige toiletter i et konkret område kan ses i KK-kortet. Dernæst skal det afklares, om der er øvrige toiletter i området, der kan indgå i den konkrete behovsvurdering, fx toiletter ejet og driftet af DSB eller staten, herunder Slots- og Kulturstyrelsen, eller toiletter i andre forvaltninger i bygninger med andre hovedformål, fx kultur- eller idrætshuse. I vurderingen skal også indgå, om øvrige toiletter har begrænsede åbningstider, fx nat- eller weekendlukning, og om de derfor ikke dækker områdets toiletbehov.

Derudover skal Teknik- og Miljøforvaltningen som led i sin vurdering undersøge, om der andre steder i kommunen er planer for nye toiletter i samme område, fx i Kultur- og Fritidsforvaltningen (ifm. idræts- og kulturinstitutioner) og i Børne- og Ungeforvaltningen (ifm. skoler og fritidsinstitutioner). Koordinering på tværs af forvaltninger muliggør en fælles planlægning, hvormed der fx kan sikres offentlig adgang til opførte toiletter i form af en separat toiletindgang i en bygning med et andet hovedformål. På den måde kan et toilet i fx et klubhus opfylde ovenstående kriterier, og det kan bruges som offentligt toilet uafhængigt af stedets åbningstider døgnet rundt og i weekenden. Ved fælles planlægning undgås der tillige flere (toilet)bygninger med hver deres målgruppe og åbningstider i samme område.

Fysiske forhold

Er der konstateret behov for en ny placering i et område inkl. mangel på offentlige og øvrige toiletter, skal beslutningen til fordel en ny toiletplacering kvalificeres yderligere ved at undersøge en række faktiske fysiske forhold i en tæt bebygget og meget benyttet by:

- Lokalplaner, naturbeskyttelse eller fredninger inkl. mulighed for at søge om dispensation
- Underjordiske forhold, fx metro- og baneskakter, ledninger og bunkre, der kan hindre opsætning og tilslutning af et nyt toilet
- Træer, byudstyr, parkeringspladser mm. på eller tæt på placeringen
- Tilgængelig og sikker adgang til selve toilettet samt trafiksikkerhed og adgang til redningsveje i toilettets omgivelser

Afklaringen kan resultere i en prioritering ift. eksisterende forhold og hvad byens plads skal bruges til, og nye toiletplaceringer kan fx kræve nedlæggelse af parkeringspladser. Afklaringen kan også resultere i, at de i kriterierne nævnte afstandskrav ikke kan overholdes, hvorfor de er nævnt som vejledende.

Den juridiske ramme for nye toiletplaceringer

Teknik- og Miljøforvaltningen er i København ansvarlig for at drifte og vedligeholde offentlige arealer ift. gældende sektorlovgivning og de kriterier, som er politisk besluttet i kommunen. Drift og vedligeholdelse af et areal indebærer fx. renhold af arealerne og opsætning og drift af offentlige toiletter.

Kommunen har en saglig interesse i at sikre offentlige toiletter i kommunen. Rammen for opsætning af toiletter afviger dog alt efter, om der er tale om offentlig eller privat grund.

Toiletter på kommunal grund

Forvaltningen kan opsætte offentlige toiletter på kommunens egen grund. Forvaltningen skal her vurdere, om der er et offentligt behov henset til arealets anvendelse og de kriterier og principper, der indgår i det gældende administrationsgrundlag

Toiletter på privat grund

Opsætning af offentlige toiletter skal som udgangspunkt ske på offentlig grund. Forvaltningen har som udgangspunktet ikke samme saglige interesse og dermed ikke samme mulighed for at opsætte og/eller drifte toiletter på privatejede arealer med offentlig adgang.

På private arealer, herunder rekreative arealer, som grundet deres beliggenhed og udnyttelse oplever en meget stor eller ekstraordinær belastning grundet den offentlige adgang og hvor der er toiletbehov, vil der dog være mulighed for opsætning og/eller drift af offentlige toiletter på privat grund. I tilfælde, hvor kommunen således vurderer, at der ikke kan sikres tilstrækkelig toiletkapacitet i byen på offentlige arealer alene, kan forvaltningen indenfor en retlig ramme og efter en konkret vurdering opsætte og/eller drifte offentlige toiletter på private arealer. Driften af arealet, herunder toiletter, skal til enhver tid tilrettelægges, så den hele året matcher de udsving i aktivitet, som er (mer)forventelige for området og som ligger ud over grundejernes evt. forpligtigelser.

Forudsætningen for opsætning og/eller drift af offentlige toiletter på private arealer er, at kommunen ikke hermed overtager privatretlige forpligtelser tilknyttet et privat areal, da dette ellers vil være en begunstiggelse af grundejerne. Følger det af lokalplan eller vilkår for et projekt, at det privatejede areal skal anvendes på en sådan måde, at det nødvendiggør opsætning af toiletter med offentlig adgang, kan kommunen derfor ikke påtage sig at opsætte eller at drifte offentlige toiletter.

I vurderingen af behovet for offentlige toiletter på private arealer skal Teknik- og Miljøforvaltningens gældende administrationsgrundlag for nye toiletplaceringer inddrages. Heri beskrives områder med og uden toiletbehov og konkrete kriterier for, hvornår der bør opsættes et nyt offentligt toilet. Begge disse forhold skal være opfyldte for at der kan opsættes et offentligt toilet. Hertil kommer principper ift. toiletkapacitet, som efterfølgende skal sikres i de tilfælde, hvor det konkret vurderes, at der kan opsættes et offentligt toilet.

Administrationsgrundlaget sikrer, at kommunen har en saglig interesse i det konkrete område og til stadighed opfylder et offentligt behov. Kommunen skal ved den konkrete vurdering af opsætning af et nyt toilet på privat grund sikre sig, at det ikke er muligt at opfylde det offentlige behov, herunder kriterierne for afstand mellem toiletter, ved eksisterende offentlige toiletter på nærliggende kommunal grund eller ved at opsætte nye offentlige toiletter på kommunale arealer i det nærliggende område.

Når forvaltningen opsætter og/eller drifter offentlige toiletter på private arealer, skal der laves en konkret begrundet vurdering, hvor der er taget stilling til ovenstående forhold. Forvaltningen skal dokumentere dette, og vurderingen vedlægges efterfølgende sagen.

Regulering af toiletter i nye lokalplaner

Efter planloven har kommunen ret – og for større projekter en pligt – til at tilvejebringe lokalplaner. Lokalplaner kan bl.a. fastsætte bestemmelser om anvendelse, placering og udformning af bygninger, men det er ikke muligt at stille krav om offentlig adgang til private bygninger. En grundejer kan forpligtes til at etablere fællesanlæg, som fx fælles opholdsarealer, parkering, beboerhus mv., men der kan ikke stilles krav om, at disse gøres tilgængelige for den brede offentlighed.

I Københavns Kommuneplan 2024 er der udlagt en række byudviklingsområder, hvor der forventes udarbejdet lokalplaner, og hvor der potentielt kan være behov for løbende at undersøge behovet for offentlige toiletter. Det kan dog også være relevant uden for disse områder.

I forbindelse med udarbejdelse af nye lokalplaner – særligt for kommunens byudviklingsområder – bør det for hver plan konkret vurderes, om der bør fastsættes bestemmelser om toiletfaciliteter. Det skal i så fald ske på baggrund af en vurdering af det faktiske behov og kommunalfuldmagtens rammer som beskrevet ovenfor. Der kan på denne baggrund udpeges en placering i lokalplanen, hvor der er mulighed for at etablere toiletfaciliteter.

Bilag: Toiletkapacitet - toiletttype og åbningstider

Når behovet for en ny toiletplacering er afdækket, skal der tages stilling, hvilken toiletkapacitet der er brug for. Som regel er der brug for relativt få toiletter og derved en ubemandet toiletbygning. Desuden skal toilettets fysiske fremtoning opfylde gældende retningslinjer for design, jf. nedenfor.

Toiletttype

Nye offentlige toiletter skal altid tage hensyn til tilgængelighed og følge principperne for universelt design ift. både handicap og køn, og bør indeholde:

- Mindst et (unisex) handicaptoilet
- Mindst et unisex toilet
- Urinaler, fx unisex urinaler, der kan bruges af alle, anbefales kun i nattelivsområder og i standardtoiletter som tredje toiletrum i områder med stort toiletbehov

Retningslinjer for indkøb og design

Teknik- og Miljøforvaltningen har indtil 2026 en kontrakt om levering af standardtoiletter, som er præfabrikerede firkantede bygninger på ca. 16 kvm med afrundede hjørner, lameller og mulighed for sedumtag. Ifølge kommunens *Retningslinjer for indretning af byens rum* skal toiletter være sort i grønne områder og mørkegrå i byområder. Farven kan i særlige tilfælde ændres til at passe til toilettets omgivelser eller områdets arkitektoniske udtryk. Et standardtoilet dækker toiletbehovet på de fleste placeringer og kan bestå af op til tre toiletrum: et handicap unisex toilet plus et unisex toilet og/eller et urinal. Standardtoiletter er egnet til at være døgn- og helårsåbent.

I nogle tilfælde kan der overvejes behov for anderledes toilettyper, fx selvrensende toiletter, toiletter målrettet borgere med svære bevægelseshandicap eller større toiletbygninger med fx flere toiletter og omklædning eller opsyn. I de tilfælde er der normalt brug for et særudbud.

I de tilfælde, hvor Teknik- og Miljøforvaltningen skal stå for driften af et toilet, der opføres i andre forvaltninger, skal Teknik- og Miljøudvalget beslutte, at Teknik- og Miljøforvaltningen modtager og fremover drifter toilettet. Teknik- og Miljøforvaltningen skal uanset toiletttype inddrages i planlægningsfasen for at sikre effektiv drift efterfølgende. Effektiv drift forudsætter et robust design, let vedligeholdelse samt god adgang for fx rengøringsbiler. Overdragelsen af driftsansvaret kan først træde i kraft, når Teknik- og Miljøforvaltningen har modtaget toilettet til drift.

Åbningstider

De fleste nyere offentlige toiletter er døgn- og helårsåbne. For hver ny placering skal forvaltningen tage stilling til, om toilettet skal være natlukket, fx i grønne områder uden natligt toiletbehov eller på placeringer med stor risiko for uhensigtsmæssig brug eller hærværk. Ligeledes skal der tages stilling til, om toilettet skal vinterlukkes helt eller delvist pga. intet eller meget mindre toiletbehov i den kolde årstid, fx i naturområder eller ved badesteder.

Midlertidige toiletter

Er toiletbehovets forventede varighed kun få uger eller måneder om året, kan toiletbehovet dækkes ved hjælp af midlertidige toiletter, som kan enten lejes eller indkøbes, og som opsættes hvert år i en begrænset periode. Forekommer det vanskeligt at vurdere toiletbehovet fx i nyanlagte områder, kan der i en prøveperiode opsættes midlertidige toiletter, hvorefter der kan tages stilling til områdets reelle toiletbehov og behov for et permanent toilet.